

بررسی رابطه بین تغییرات سود با خوانایی گزارش سالانه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران

سید احمد میرجعفری اردکانی^{۱*}، محمدحسین عبدالرحیمیان^۲، مسعود احمدخانی^۳

۱- کارشناسی ارشد مدیریت مالی - مهندسی مالی و مدیریت ریسک، دانشگاه علم و هنر یزد
seyedahmadmirjafariardakani@Yahoo.com

۲- عضو هیأت علمی دانشگاه میبد (Mabdorahimian@Yahoo.com)

۳- عضو هیأت علمی، دانشگاه علم و هنر یزد (Mat.y1970@Yahoo.com)

چکیده

گزارش‌ها و صورت‌های مالی، یکی از مهم‌ترین اجزاء سیستم مدیریت است. وجود اطلاعات مالی شفاف و قابل مقایسه یکی از ارکان اصلی پاسخگویی مدیران اجرایی و از نیازهای اساسی تصمیم‌گیری اقتصادی است. علیرغم اهمیتی که افراد حرفه‌ای و قانون‌گذاران برای شفافیت و طول افشا قائل هستند، فرضیه مدیریت مبهم بیان می‌کند وقتی عملکرد شرکت ضعیف است مدیران تمایل دارند تا اطلاعات را به صورت مبهم ارائه کنند زیرا ممکن است بازار به اطلاعاتی که به شکل پیچیده‌ای (از نظر خوانایی) افشاشده با تأخیر واکنش نشان بدهد. از این رو مدیران ممکن است به منظور جلوگیری از تأثیرگذاری اطلاعات بر روی قیمت بازار سهام، اطلاعاتی که نمی‌خواهند توسط سرمایه‌گذاران بررسی شود را به شیوه‌ای پیچیده‌تر منتشر کنند. در همین راستا پژوهش حاضر، به بررسی ارتباط بین تغییرات سود با خوانایی گزارش سالانه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌پردازد. به منظور دستیابی به این هدف یک فرضیه تدوین شده و جهت آزمون این فرضیه، نمونه‌ای از بین شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار طی سال‌های ۱۳۹۱-۱۳۹۵ انتخاب گردید. یافته‌های پژوهش حاضر، حاکی از آن است که بین تغییرات سود و خوانایی گزارش سالانه، رابطه‌ی معنادار وجود دارد.

واژگان کلیدی: خوانایی گزارش سالانه؛ تغییرات سود؛ مدیریت سود

مقدمه و بیان مساله

در گزارش عمومی یک شرکت، بخش عظیمی از اطلاعات افشا شده ۸۰ درصد از گزارش سالانه به صورت متنی و در مقابل ۲۰ درصد باقی مانده شامل ارقام و داده‌های کمی ارائه می‌گردد. بنابراین وضوح اطلاعات مالی افشا شده در گزارش‌های مالی، برای درک و تفسیر این اطلاعات از اهمیت زیادی برخوردار است، به بیان دیگر تا زمانی که اطلاعات خاصی فهمیده نشود توانایی استفاده از آن نیز وجود نخواهد داشت (لوراموس و راگو، ۲۰۱۷).

میزان خوانایی در فهم و درک گزارش‌ها تاثیر بسیاری دارد. هر چقدر اطلاعات خواناتر باشند درک و فهمیدن آن راحت تر خواهد شد. از این رو خوانایی و قابل فهم بودن گزارش‌های حسابداری یکی از موضوعاتی است، که اخیراً مورد توجه محققان حسابداری قرار گرفته است. عده‌ای از محققان معتقدند که شرکت‌ها با عملکرد بهتر، گزارش‌های قابل فهم و خواناتری را ارائه می‌دهند (توانا، ۱۳۹۱). از این رو هدف خوانایی^۲، اساساً ایجاد اطلاعات قابل دسترس و قابل درک از بازارهای مالی است (آجینا، لاوتی و ماسولی^۳، ۲۰۱۶). از طرفی بررسی ادبیات نشان می‌دهد که لزوم توجه به اطلاعات دقیق حسابداری و صورتهای مالی سبب ابداع روش‌های تحلیلی و مدیریتی نوینی در حسابداری شده است که یکی از مهمترین این روش‌ها مقوله‌ای به نام مدیریت سود می‌باشد. مدیریت سود به عنوان برداشتن گام‌های آگاهانه در محدوده اصول پذیرفته شده حسابداری برای آوردن

¹ Lo, Ramos and Rogo

² Readability

³ Ajina Laouti and Msolli

سود گزارش شده به سطح مورد نظر تعریف شده است (پورزمانی و پویان راد، ۱۳۹۱). بدین معنا که مدیران به دلیل انگیزه‌های مدیریتی (از جمله امنیت شغلی، صرف سهام، شهرت و...) تمایلی به گزارش کاهش سود فصلی و یا زیان ندارند و ترجیح می‌دهند که از گزارش کاهش سود اجتناب کنند. بنابراین همواره این نگرانی و مشکل وجود دارد، که مدیران در فصولی که با عملکرد واقعی خود قادر نیستند به شاخص‌های مورد نظر دست یابند، سود سالانه را به منظور حفظ موقعیتشان مدیریت کنند (مهام و بک‌محمدی، ۱۳۹۵). و یا اینکه وقتی عملکرد شرکت ضعیف است به منظور جلوگیری از تاثیرگذاری اطلاعات بر روی قیمت بازار سهام، اطلاعاتی که نمی‌خواهند توسط سرمایه‌گذاران بررسی شود را به شیوه‌ای پیچیده تر منتشر کنند زیرا ممکن است بازار به اطلاعاتی که به شکل پیچیده‌ای افشا شده با تاخیر واکنش نشان بدهد.

بدین ترتیب سوالی که مطرح می‌گردد اینست که آیا بین تغییرات سود و خوانایی اطلاعات مالی ارتباط وجود دارد یا خیر؟ چرا که خوانایی گزارش‌های مالی را به عنوان یکی از مهمترین ابزارهای قضاوت درخصوص کیفیت اسناد مالی معرفی نمودند (لوراموس و راگو، ۲۰۱۷). از این رو با توجه به اهمیت شفافیت اطلاعات مالی در امور اقتصادی، و این مهم که استفاده کنندگان همواره برای تصمیم‌گیری و انجام تحلیل‌های خود به اطلاعات دقیق و قابل اتکایی نیازمندند و طبیعتاً فقدان اطلاعات مناسب و مربوط، موجب اختلال در تصمیم‌گیری آنان می‌شود، پژوهش حاضر در صدد برآمده تا ضمن بررسی وضعیت تغییرات سود و خوانایی گزارش‌های سالانه ارائه شده توسط شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران ارتباط بین دو متغیر مذکور را به عنوان متغیرهای موثر بر عملکرد سرمایه‌گذاران و بازار سرمایه در راستای پاسخگویی به پرسش اصلی پژوهش مبنی بر اینکه "آیا بین تغییرات سود و خوانایی گزارش سالانه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود دارد؟" مورد بررسی قرار دهد.

مبانی نظری و پیشینه

الگوهای مدیریت سود: شرکت‌ها می‌توانند با توجه به شرایط و انگیزه‌هایی که دارند از الگوهای مختلفی برای مدیریت سود استفاده کنند. الگوی مدیریت سودی که یک شرکت اعمال می‌کند ممکن است در طول زمان تغییر کند. برخی از این عوامل عبارتند از تغییر مفاد قراردادها، تغییر سطح سودآوری، تغییر مدیر عامل، نیاز به تامین مالی، تغییر در وضعیت سیاسی شرکت و غیره این الگوها در ادامه تشریح می‌گردند.

به حداکثر رساندن سود: عموماً در شرکت‌هایی که انگیزه‌های مربوط به منافع شخصی در آنها شدید است، این الگو حاکم می‌باشد. به عنوان مثال در شرکت‌هایی که پاداش، همبستگی زیادی با عملکرد شرکت دارد. همچنین شرکت‌هایی که نیاز به تامین مالی دارند، جهت ارائه تصویر بهتری از شرکت و در نتیجه تحمل هزینه سرمایه کمتر، ارائه این الگو محتمل است (ایتریدیس و کادورینیس، ۲۰۰۹). در مورد شرکت‌هایی که به مرحله نقض مفاد قرارداد وام نزدیک می‌شوند نیز باید منتظر ارائه این الگوی مدیریت سود بود. چرا که این گونه شرکت‌ها برای فرار از نقض مفاد قرارداد وام و تحمل هزینه‌های بسیار سنگین، انگیزه فراوانی برای مدیریت سود در جهت افزایش سود دارند (ثقفی و بهارمقدم، ۱۳۸۷).

خانه تکانی (استقبال از زیان): ایتو^۱ (۲۰۰۷) الگوی "خانه تکانی" را این چنین تعریف نمود: "تلاش جهت افزایش سود در سال‌های آینده به وسیله انتقال هزینه‌های دوره‌های آتی به دوره جاری. این هنگامی اقدام باعث بدتر شدن سود در دوره‌های می‌گردد که سود کسب شده واقعی قابل قبول نیست." می‌توان منتظر بروز این الگو بود که شرکت گرفتار آشفتگی مالی، تجدید ساختار و زیان است و یا اینکه به سود استاندارد و پیش بینی شده دست نیافته است. از آن جایی که میزان این زیان و اختلاف با سود مورد انتظار، تفاوت چندانی در وضعیت شرکت و به خصوص مدیر نخواهد داشت، مدیر اقدام به مدیریت سود کاهنده کرده و این زیان را بیشتر می‌کند. شرکت با این کار زیان‌های آینده را در این دوره شناسایی کرده و احتمال افزایش سود در دوره‌های آتی را افزایش می‌دهد.

به حداقل رساندن سود: این الگو مشابه الگوی "خانه تکانی" است. با این تفاوت که با شدت کمتری مدیریت سود کاهنده در آن اعمال می‌گردد. شرکت‌هایی که از لحاظ سیاسی در معرض دید و توجه عموم هستند، هزینه‌های زیادی را به خاطر این وضعیت متحمل می‌گردند و لذا ترجیح می‌دهند این الگوی مدیریت سود را در پیش بگیرند. به علاوه شرکت‌هایی که انگیزه

¹ Iatridis and Kadorinis

² Itoh

کاهش مالیات دارند نیز از این الگو استفاده می‌کنند. در مورد شرکت هایی که تغییر مدیر عامل داشته اند نیز ممکن است انگیزه کاهش سود وجود داشته باشد که در آن موارد نیز استفاده از این الگو محتمل است (حسینی، ۱۳۹۱).

هموارسازی سود: نوسان‌های سود طی دوره‌های متوالی، اعتماد سرمایه گذاران را نسبت به آینده شرکت کاهش می‌دهد و متعاقب آن بر قیمت سهام تاثیر منفی می‌گذارد (کیرسچنیتز، ۲۰۰۲). هموارسازی سود بیانگر تلاش مدیریت برای کاستن نوسانهای سود است تا حدی که در محدوده خط مشی حسابداری و مدیریت، منطقی و قابل قبول باشد. بنابراین انگیزه‌های اصلی هموارسازی سود عبارت است از کاهش ریسک شرکت از طریق افزایش قدرت پیش بینی سرمایه گذاران، افزایش قیمت و بازده سهام. کاهش هزینه‌های استقراض (انصاری و خواجوی، ۱۳۹۰). البته در تحقیقات، انگیزه‌های دیگری نیز برای هموارسازی سود مطرح شده است، به عنوان مثال به افشای اطلاعات محرمانه (رحمانی و بشیری منش، ۱۳۹۰). افزایش محتوای اطلاعاتی سود (توکر و زاروین، ۲۰۰۶)، حفظ موقعیت مدیر در شرکت و مالیات بر درآمد (پورحیدری و افلاطونی، ۱۳۸۵) اشاره کرد.

مفهوم خوانایی: خوانایی نشان دهنده میزان سهولت خواندن و فهمیدن نوشته‌ها است. یک متن خوانا متنی است که خوانند آن بتواند به صورت روان آن را بخواند و به آسانی مفهوم آن را درک کند. سنجش خوانایی یکی از حوزه‌های پژوهشی مطالعات خواندن است که در پی یافتن احتمال موفقیت خواننده در خواندن و درک یک نوشته است و در این راستا، عوامل مؤثر در موفقیت خواننده شدن و فهمیده شدن متن را بررسی می‌کند (عابدی، ۱۳۹۳).

تاریخچه خوانایی: در سال ۱۹۲۳ نخستین فرمول سنجش خوانایی مطرح شد و با استقبال ناشران در مدت کوتاهی پس از آن، بیش از ۲۰۰ فرمول با مؤلفه‌های مختلف پدید آمد. انتقاداتی نیز به این فرمول‌ها وارد شد و در نتیجه سنتز این ایده‌ها، آزمون‌های کلوز، عوامل برون‌متنی، مفهوم بازدهی خواندن، چگالی متن، سطح‌بندی متن و فرمول‌های جدید خوانایی مطرح شدند. هم‌زمان، نهضت‌های زبان ساده، ساده‌نویسی و ه نیز فعال شدند. نتایج این مطالعات به سرعت در زمینه‌های ارتباطات جمعی، منابع آموزشی، خدمات عمومی، اسناد حقوقی و ه کاربردهای خود را یافتند. مطالعات کلاسیک این حوزه در دهه‌های ۱۹۳۰ با هدف تطبیق سطح متن با مخاطبان دانشجو و بزرگسال انجام شد که به تحلیل‌های آماری ادبیات، ظهور فهرست‌های تکرار واژگان و تدوین فرمول‌های کلاسیک خوانایی انجامید (عابدی، ۱۳۹۳).

پیشینه تحقیق

توانا (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان " رابطه عملکرد شرکت‌ها با خوانایی گزارش‌های مالی در بورس اوراق بهادار تهران " ضمن تشریح مبانی نظری موضوع، بررسی نمود که در بورس اوراق بهادار تهران، شرکت‌ها با عملکرد بهتر گزارش‌های خواناتری ارائه می‌دهند یا خیر؟ در این راستا شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در صنایع شیمیایی، سیمان و فلزات اساسی را به عنوان جامعه آماری انتخاب و از بین آنها ۵۴ شرکت را به عنوان نمونه برگزید و گزارش‌های مالی آنها را به منظور بررسی اثر عملکرد شرکت، اندازه شرکت، نسبت اهرمی و نوع صنعت بر خوانایی و قابلیت فهم گزارشگری مالی، طی سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ از طریق مدل رگرسیون چندمتغیره مورد بررسی قرار داد. نتایج بدست آمده نشان دهنده وجود رابطه بین عملکرد شرکت و اندازه شرکت با خوانایی گزارشگری مالی است؛ همچنین عدم وجود رابطه بین نسبت بدهی با خوانایی و قابلیت فهم گزارشگری مالی نیز مشاهده گردید. بدین ترتیب نتایج گویای اینست که خوانایی و قابلیت فهم گزارشگری مالی با عملکرد شرکت و اندازه شرکت به ترتیب همبستگی مثبت و منفی دارد. در حالیکه با نسبت اهرمی فاقد همبستگی است.

امامی‌پور (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان " رابطه بین پیچیدگی گزارشات سالانه، سود جاری و پایداری سود در بازار سرمایه ایران " با استفاده از داده‌های ۳۰ شرکت پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران و رگرسیون خطی چندگانه، رابطه بین پیچیدگی گزارشات سالانه، سود جاری و پایداری سود را بررسی نمودند. نتایج نشان داد که بین پیچیدگی گزارشات سالانه و سود، رابطه منفی و معناداری وجود دارد. همچنین بین پیچیدگی گزارشات سالانه و پایداری سود، رابطه منفی و معناداری وجود دارد.

حسینی، فصیحی و محمودیان (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان " نقش تحلیل متن و بازیابی اطلاعات در حوزه حسابداری " با توجه به مشکلات استفاده کنندگان از گزارش‌های مالی همچون قابلیت دسترسی و قابلیت خوانایی و درک اطلاعات و مسائل مرتبط با بازیابی اطلاعات به بررسی ادبیات تحقیق مرتبط با دو حوزه اصلی (۱) تحلیل محتوی و قابلیت خوانایی اطلاعات مالی

¹ Kirsschenheiter

² Tucker and Zarowin

³ Readability legibility

ارائه شده و فعالیت‌های متن کاوی مربوط به آن و (۲) روند ادبیات تحقیق در ارتباط با بازیابی اطلاعات که دربرگیرنده استخراج متن و نیز مقادیر ارائه شده در متن اسناد حسابداری پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان داد که مشکل عدم وجود واژگان یکنواخت مسائل مربوط به قابلیت دسترسی و قابلیت خوانایی و درک اطلاعات را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد.

شمس الدینی و رجب پور (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان "تعیین تأثیر سیستم‌های یکپارچه اطلاعات بر سودمندی اطلاعات مالی (قابل فهم بودن و مربوط بودن اطلاعات مالی) در کسب و کارهای کوچک و متوسط شهر یاسوج" نمونه‌ای مشتمل بر ۱۴۰ نفر از مدیران عملیاتی و مدیران و کارکنان واحدهای فروش و بازاریابی کسب و کارهای کوچک و متوسط شهر یاسوج انتخاب نموده و با استفاده از ابزار پرسشنامه اطلاعات مورد نیاز را جمع‌آوری و از طریق نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل نمودند. یافته‌های حاصل نشان داد که سیستم یکپارچه اطلاعات بر سودمندی اطلاعات مالی در کسب و کارهای کوچک و متوسط شهر یاسوج همچون خوانایی و قابل فهم بودن و مربوط بودن اطلاعات مالی تأثیرگذار بوده است.

لو، راموس و روگو^۱ (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان "مدیریت سود و خوانایی گزارش سالانه" به بررسی تفاوت قابلیت خوانایی گزارش‌های سالانه براساس مدیریت سود شرکت‌ها پرداختند. در این راستا از شاخص فاگ جهت اندازه‌گیری خوانایی و از مدل جونز جهت اندازه‌گیری مدیریت سود بهره‌جستند. داده‌های مورد نیاز از اطلاعات مالی ۱۲ ساله شرکت‌های فعال در صنعت خدمات مالی جمع‌آوری گردید. یافته‌های پژوهش نشان داد که شرکت‌هایی که در یک سال مشخص سود را مدیریت کرده‌اند، در همان سال، افشاء گزارش سالانه آنها از خوانایی کمتری برخوردار است.

آجینا، لائویتی و مسولی^۲ (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان "هدایت در میان ابهامات: آیا خوانایی گزارش سالانه در مدیریت سود آشکار می‌شود؟" تلاش نمودند تا رابطه بین مدیریت سود و خوانایی گزارش سالانه را مورد بررسی قرار دهند. در این راستا ۱۶۳ شرکت از بازار سهام فرانسه بین سالهای ۲۰۱۰ و ۲۰۱۳ مورد ارزیابی قرار دادند. جهت ارزیابی خوانایی گزارش سالانه از شاخص گانینگ (فاگ) و جهت ارزیابی مدیریت سود از اقلام تعهدی اختیاری (مدل‌های دچو و همکاران (۱۹۹۵) و امان و شرور (۲۰۰۸) بهره‌گرفته شد. نتایج نشان داد که رابطه مثبت و معناداری بین خوانایی گزارش سالانه و مدیریت سود وجود دارد بدین معنا که شرکت‌هایی که سود را مدیریت می‌کنند تمایل به تهیه گزارش‌هایی سالانه پیچیده‌ای از نظر قابلیت خوانایی دارند.

مورنو و کاساسولا^۳ (۲۰۱۵) در پژوهشی با عنوان "سیر تکامل خوانایی گزارش‌های سالانه: مطالعه طولی دو شرکت اسپانیایی" سیرتکامل خوانایی گزارش‌های سالانه دو شرکت اسپانیایی، از طریق فرمول خوانایی سازگار با گزارش‌های مالی اسپانیایی که از اسناد شرکت‌های مختلف اسپانیایی در قرن ۲۰ بدست آمده را بررسی نمودند. یافته‌های حاصل نشان داد که اگرچه گزارش‌های مالی آنها از قابلیت خوانایی کمی برخوردار است اما نسبت به سالهای قبل قابلیت خوانایی آنها پیشرفت داشته است.

کومار^۴ (۲۰۱۴) در پژوهشی با عنوان "عوامل موثر بر خوانایی گزارش‌های مالی شرکت‌های آسیایی پذیرفته شده در ایالات متحده" به بررسی تأثیر پنهان کاری، پراکندگی مالکیت و سود دهی بر خوانایی گزارش‌های مالی سالانه شرکت‌های آسیایی پذیرفته شده در ایالات متحده پرداخت. در این راستا ۶۸ شرکت از ۹ کشور آسیایی به عنوان نمونه انتخاب و داده‌های جمع‌آوری شده از اطلاعات مالی این شرکت‌ها از طریق رگرسیون تک متغیره و چند متغیره تجزیه و تحلیل گردید. یافته‌ها نشان داد که شرکت‌هایی که فرهنگ داخلی آنها بیشتر گرایش به مخفی کاری دارد صورت‌های مالی با قابلیت خواندن کمتری ارائه می‌دهند. همچنین نتایج نشان داد که شرکت‌های با پراکندگی مالکیت بیشتر گزارش سالانه‌های را ارائه می‌دهند که از قابلیت خوانایی بالایی برخوردار می‌باشد.

روش‌شناسی تحقیق

در این تحقیق با برداشت مستقیم اطلاعات مورد نیاز از صورت‌های مالی، پایگاه اطلاعاتی ره آورد نوین و سایت سازمان بورس مجموع داده‌های مورد نیاز برای آزمون فرضیه‌ها جمع‌آوری شده است. پس از انتخاب شرکت‌های نمونه جهت انجام برخی محاسبات از نرم افزار صفحه گسترده اکسل استفاده شده است. برای گروه بندی شرکت‌ها طبقه بندی بورس در نظر گرفته شده است. در تجزیه و تحلیل اطلاعات با توجه به نیاز، از مدل‌های رگرسیون خطی چند متغیره استفاده شده و برای تجزیه

¹ Lo, Ramos and Rogo

² Ajina, Laouiti and Msolli

³ Moreno and Casasola

⁴ Kumar

و تحلیل اطلاعات از نرم افزار ایویوز ۷ استفاده شده است. در این پژوهش خوانایی گزارش سالانه به عنوان متغیر وابسته و تغییرات سود به عنوان متغیر مستقل و متغیرهای نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام، اندازه شرکت، عمر شرکت، نسبت سود عملیاتی به عنوان متغیرهای کنترلی در نظر گرفته شده اند. با توجه به مطالب ارائه شده در مبانی نظری، فرضیه پژوهش عبارتست از:

"بین تغییرات سود با خوانایی گزارش سالانه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد."

مدل تحقیق برای آزمون فرضیه به شرح زیر می‌باشد:

$$\text{Readability} = \theta_1 \text{Control} + \theta_2 \text{ش}$$

متغیر وابسته

Readability: خوانایی گزارش سالانه و متغیر وابسته پژوهش می‌باشد.

تعریف مفهومی خوانایی گزارش سالانه: اطلاعات زمانی قابلیت استفاده دارند که استفاده کنندگان از آنها بتوانند به شیوه‌های مطلوب آن را بفهمند. به بیان دیگر تا زمانی که اطلاعات خاصی فهمیده نشود توانایی استفاده از آن نیز وجود نخواهد داشت. میزان خوانایی در فهم و درک گزارشهای تاثیر بسیاری دارد. هر چه قدر اطلاعات خواناتر باشند درک و فهمیدن آن راحت تر خواهد شد (توانا، ۱۳۹۱).

تعریف عملیاتی خوانایی: در این پژوهش متغیر مذکور از طریق شاخص گانینگ فاگ که به ترتیب زیر اندازه گیری می‌شود استفاده شده است:

(درصد کلمات پیچیده + کلمات موجود در هر جمله) * ۰,۴ = خوانایی

منظور از کلمات پیچیده کلماتی هستند که سه هجا (بخش) یا بیشتر داشته باشند (بطور مثال نوشتار: ن+و+ش+تار). جمله‌های طولانی با تعداد زیاد کلمات پیچیده قابلیت خوانایی و و درک و فهم اطلاعات را کاهش می‌دهند.

متغیر مستقل

X: تغییرات سود و متغیر موهومی است. اگر تغییرات سود مثبت شده باشد مقدار یک می‌گیرد و در غیر اینصورت صفر.

متغیرهای کنترلی

SIZE: اندازه شرکت که از لگاریتم طبیعی ارزش داراییهای شرکت بدست می‌آید.

EARNING: نسبت سود عملیاتی که از تفاوت سود عملیاتی سال جاری و سود عملیاتی سال قبل تقسیم بر سود عملیاتی سال قبل بدست می‌آید.

LNLOG: عمر شرکت که از لگاریتم طبیعی مدت زمانی که شرکت تاسیس شده است بدست می‌آید.

MB: نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری که از تقسیم ارزش بازار حقوق صاحبان سهام به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام بدست می‌آید.

طرح پژوهش

این پژوهش از نظر روش، در زمره پژوهش‌های توصیفی و به لحاظ هدف، در زمره پژوهش‌های کاربردی جای می‌گیرد.

جامعه آماری روش و طرح نمونه برداری

جامعه آماری این پژوهش، شامل تمامی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است.

قلمرو زمانی پژوهش یک دوره ۵ ساله از سال ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۵ می‌باشد. روش نمونه گیری در این مطالعه، روش غربالگری است. شرکت‌هایی به عنوان نمونه انتخاب شدند که:

سال مالی آن‌ها منتهی به ۲۹ اسفند ماه هر سال باشد.

طی بازه زمانی پژوهش سال مالی خود را تغییر نداده باشند.

اطلاعات مالی آنها در قلمرو زمانی پژوهش در دسترس باشد. جزء شرکت‌های سرمایه گذاری و واسطه گری مالی (بانک‌ها و لیزینگ) نباشند. در طی بازه زمانی پژوهش بیش از ۶ ماه وقفه معاملاتی در طی هر سال نداشته باشند. با اعمال شرایط فوق، تعداد ۱۵۴ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند.

تحلیل داده‌ها و یافته‌های پژوهش

در این پژوهش از الگوی رگرسیون چند متغیره با استفاده از داده‌های ترکیبی برای آزمون فرضیه‌ها استفاده شده است. برای انتخاب اینکه در تخمین الگوها از روش تلفیقی یا تابلویی استفاده شود، از آزمون F لیمر استفاده شد. با توجه به اینکه سطح معناداری در همه الگوها بزرگتر از ۵ درصد است، داده‌ها از نوع تلفیقی هستند. قبل از برآورد الگو، مفروضات الگوی رگرسیون از جمله همسانی واریانس اجزای اخلاص، نبود خود همبستگی بین اجزای اخلاص و نبود هم خطی بین متغیرهای توضیحی بررسی شد. به منظور بررسی همسانی واریانس جمله اخلاص الگوها، از آزمون وایت استفاده شده است. در این پژوهش، با توجه به وجود ناهمسانی واریانس در تمامی مدل‌های رگرسیونی موجود در این پژوهش از حداقل مربعات تعمیم یافته (EGLS) برای رفع آن استفاده شده است. به منظور خود همبستگی میان اجزای خطا، از آزمون دوربین واتسون استفاده شد. آماره دوربین واتسون در دامنه ۱/۵ تا ۲/۵ قرار گرفته که حاکی از عدم خودهمبستگی میان اجزای خطا است.

جدول ۱. نتایج آمار توصیفی متغیرهای تحقیق

MB	EARNING	LNLOG	SIZE	X	READABILITY	متغیرها	
ارزش بازار به ارزش دفتری	نسبت سود عملیاتی	لگاریتم عمر شرکت	اندازه شرکت	تغییرات سود	خوانایی	میانگین	
۰/۲۷	۰/۱۵	۲/۷۳	۱۳/۹۷	۰/۴۵	۴۰/۷۵	میانگین	
۰/۲۸	۰/۱۳	۲/۷۷	۱۳/۷۰	۰/۰۰	۴۰/۶۲	میانگین	
۰/۳۵	۰/۶۷	۳/۸۹	۱۸/۸۶	۱/۰۰	۶۰/۰۹	حداکثر	
-۰/۰۹	-۰/۷۹	۰/۶۹	۱۰/۱۳	۰/۰۰	۲۱/۷۶	حداقل	
۰/۰۷	۰/۱۵	۰/۵۱	۱/۷۰	۰/۴۹	۱۱/۰۴	انحراف معیار	
-۲/۶۳	۰/۳۵	-۰/۵۰	۰/۷۳	۰/۱۷	۰/۰۴	چولگی	
۳/۱۹	۵/۱۷	۴/۳۳	۳/۴۱	۱/۰۳	۱/۷۶	کشیدگی	
۱۳/۲۹	۱۶۶/۹۰	۹۰/۰۳	۷۴/۱۹	۱۲۸/۳۶	۴۹/۴۴۰	آماره	ش
۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	احتمال	ن
۷۷۰	۷۷۰	۷۷۰	۷۷۰	۷۷۰	۷۷۰	مشاهدات	
۱۵۴	۱۵۴	۱۵۴	۱۵۴	۱۵۴	۱۵۴	تعداد شرکت	

میانگین، اصلی ترین شاخص مرکزی بوده و متوسط داده‌ها را نشان می‌دهد بطوری که اگر داده‌ها بر روی یک محور به صورت منظم ردیف شوند، مقدار میانگین دقیقاً نقطه تعادل یا مرکز ثقل توزیع قرار می‌گیرد. میانگین، نشان دهنده این است که ۵۰ درصد داده‌ها کمتر از عدد وسط مجموعه و ۵۰ درصد داده‌ها بیشتر از عدد وسط مجموعه هستند. از میانگین به عنوان اندازه تمایل به مرکز توزیع‌هایی که شکل آن‌ها غیرممتقارن است، استفاده می‌شود. نزدیک بودن مقدار پارامترهای مرکزی (میانگین، میانگین و مد) به هم توزیع متقارن داده‌ها را نشان می‌دهد. انحراف معیار از پارامترهای پراکندگی بوده و میزان پراکندگی داده‌ها را نشان می‌دهد. چولگی از پارامترهای تعیین انحراف از قرینگی بوده و شاخص تقارن داده‌هاست. در صورتی که جامعه از توزیع متقارن برخوردار باشد، ضریب چولگی مساوی صفر، در صورتی که جامعه چوله به چپ باشد، ضریب چولگی منفی و در صورتی که دارای چوله به راست باشد، ضریب چولگی مثبت خواهد بود. کشیدگی نیز شاخص سنجش پراکندگی جامعه نسبت به توزیع نرمال می‌باشد. در نهایت آزمون جارگ برا با توجه به اینکه سطح خطای محاسبه شده کوچکتر از ۰.۰۵ است، نشان دهنده توزیع غیرنرمال برای متغیرهای تحقیق می‌باشد، عدم نرمال بودن برای متغیرها با توجه به زیاد بودن تعداد نمونه و استناد به قضیه حد مرکزی توجیه می‌گردد.

آزمون عدم خود همبستگی میان متغیرهای تحقیق: قبل از برآورد مدل لازم است تا عدم خود همبستگی میان متغیرهای مستقل آزمون شود. برای بررسی وجود یا عدم خود همبستگی میان متغیرهای مستقل پژوهش از تحلیل همبستگی استفاده شده است. که این کار با محاسبه ضریب همبستگی پیرسون انجام می‌شود. جدول (۲) ضرایب همبستگی پیرسون میان متغیرهای تحقیق را نشان می‌دهد.

جدول ۲. نتایج آزمون همبستگی پیرسون میان متغیرها

EARNING	LNLOG	MB	SIZE	X	
				۱/۰۰	X
			۱/۰۰	۰/۰۷	SIZE
		۱/۰۰	-۰/۱۱	-۰/۰۰۵	MB
	۱/۰۰	۰/۰۱	-۰/۲۰	-۰/۰۳	LNLOG
۱/۰۰	۰/۵۳	-۰/۰۶	۰/۳۶	۰/۳۳	EARNING

با توجه به نتایج جدول (۲) مشخص گردید ضریب همبستگی خیلی زیاد یا خیلی کم (نزدیک به +۱ یا -۱) که نتایج تحلیل رگرسیونی را تحت تأثیر قرار دهد مشاهده نمی‌شود. در نتیجه همبستگی و هم خطی میان متغیرهای تحقیق وجود ندارد.

آزمون مانایی متغیرها: به منظور اطمینان از نتایج تحقیق و ساختگی نبودن روابط موجود در رگرسیون و معنی‌دار بودن متغیرها اقدام به انجام آزمون مانایی و محاسبه ریشه واحد متغیرهای تحقیق در مدل EGLS گردید. وجود ریشه واحد بیانگر نامانای بودن متغیرهاست. فرض صفر این آزمونها وجود ریشه واحد و در نتیجه نامانای بودن متغیرهاست که اگر احتمال آماره آن کمتر از ۰/۰۵ درصد شود، به احتمال ۹۵ درصد فرضیه صفر پذیرفته نمی‌شود. که این به معنای عدم وجود ریشه واحد و در نتیجه مانای بودن متغیرها می‌باشد: (جدول ۳-۴). آزمون مزبور با استفاده از نرم‌افزار Eviews7 و روش‌های آزمون لوین، لین و چو (۲۰۰۲)، آزمون ایم، پسران و شین (۲۰۰۳)، آزمون ریشه واحد فیشر-دیکی فولر تعمیم‌یافته و آزمون ریشه واحد فیشر-فلیپس پرون (۱۹۹۴) انجام گردید.

جدول ۳. نتایج آزمون مانایی متغیرهای تحقیق

PP-Fisher Chi - squar		ADF-Fisher Chi-squar		IM-pesaran &shin-squar		Levin,lin& chut		
احتمال	آماره	احتمال	آماره	احتمال	آماره	احتمال	آماره	
۰/۰۰	۴۹۷/۶۳۶	۰/۰۰	۴۰۰/۱۶۶	۰/۰۰	-۹/۵۹	۰/۰۰	-۴۱/۷۴	Readability
۰/۰۰	۵۴۴/۵۳۲	۰/۰۰	۳۷۴/۲۰۴	۰/۰۰	-۷/۸۳	۰/۰۰	-۸۵/۲۷	Size
۰/۰۰	۲۸۶۶/۱۳	۰/۰۰	۲۹۱۳/۲۷	۰/۰۰	-۴۷۱/۵۹	۰/۰۰	-۶۴/۵۸	Lnlog
۰/۰۰	۴۱۴/۴۶	۰/۰۰	۳۵۹/۷۴	۰/۰۰	-۵/۳۵	۰/۰۰	-۴۹/۰۱	Earning
۰/۰۰	۴۵۹/۸۷	۰/۰۰	۳۹۳/۷۸	۰/۰۰	-۹/۰۴	۰/۰۰	-۷۸/۶۰	Mb

با توجه به نتایج حاصل از جدول (۳) مشخص گردید که تمامی متغیرها براساس آزمون لوین لین و چو انجام شده در سطح مانا هستند.

آزمون ناهمسانی واریانس فرضیه تحقیق: همسانی واریانس یکی از مهمترین فروض مدل رگرسیون خطی است بدین ترتیب که اجزاء اخلاص Uit که در تابع رگرسیون، جامعه ظاهر می‌شوند، دارای واریانس همسان باشند اگر این فرض تأمین نشود دارای ناهمسانی واریانس خواهیم بود. در این تحقیق آزمون ناهمسانی واریانس اجرا شده که نتایج این آزمون در جداول زیر ارائه گردیده است:

جدول ۴. خروجی آزمون ناهمسانی واریانس مدل فرضیه تحقیق

		Bartlett	Levene	Brow-Forsythe
فرضیه تحقیق	df	۲	(۲/۷۶۷)	(۲/۷۶۷)
	p-value	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰

همانطور که مشاهده می‌شود، در مدل فرضیه، با توجه به وجود ناهمسانی واریانس بر اساس آزمون بارتلت و لوین از آزمون تخمین زن EGLS برای رفع آن استفاده می‌شود.

آزمون نرمال بودن باقیمانده مدل فرضیه تحقیق: نتایج آزمون جاکوبو- برا مفروضات آماری مربوط به مدل‌های فرعی تحقیق، حاکی از این است که باقیمانده حاصل از برآورد مدل تحقیق در حالت پیش فرض در سطح اطمینان ۹۵٪ از توزیع نرمال برخوردار نمی‌باشد، بطوری که احتمال مربوط به این آزمون کوچکتر از ۰/۰۵ می‌باشد. (۰/۰۰). در این ارتباط با توجه به تعداد بالای مشاهدات می‌توان از نرمال نبودن توزیع باقیمانده‌ها چشم پوشی کرد. ضمن این که بررسی توزیع باقیمانده‌ها نشان دهنده نزدیک بودن آن به توزیع نرمال می‌باشد (سوری، ۱۳۸۹).

جدول ۵. آزمون نرمال بودن باقیمانده مدل

فرضیه ها	جاکوبو برا	احتمال آماره جاکوبو برا
فرضیه تحقیق	۱۸۰۷/۰۳	۰/۰۰۰

نتایج آزمون چاو و هاسمن فرضیه تحقیق: در این مدل برای این که بتوان مشخص نمود که آیا استفاده از روش داده‌های پانل در برآورد مدل، کارآمد خواهد بود یا نه، از آزمون F لیمر استفاده شده است. نتایج حاصل از این آزمون‌ها در جدول (۶) آمده است.

جدول ۶. نتایج آزمون چاو تحقیق

نتیجه	P-Value	درجه آزادی	مقدار آماره آزمون	آماره آزمون	نوع آزمون	فرضیه تحقیق
poold	۰/۳۶	(۱۵۳/۶۱۱)	۱/۰۴	F	لیمر F آزمون	

همان طوری که ملاحظه می‌گردد، نتایج آزمون چاو برای مدل فوق حاکی از انتخاب مدل poold می‌باشد. بنابراین نیازی به انجام آزمون هاسمن، نمی‌باشد.

نتایج برآورد مدل فرضیه تحقیق

جدول ۷. نتایج برآورد مدل فرضیه تحقیق

Readability= $\beta_0 + \beta_1 X + \text{Control} z$				
P-Value	t آماره	ضریب	متغیر	
۰/۰۰	-۵/۵۷	-۰/۳۱	تغییرات سود	X
۰/۰۰	-۴/۰۰	-۰/۱۶	اندازه شرکت	SIZE
۰/۳۹	۰/۸۵	۰/۱۳	لگاریتم عمر شرکت	LNLOG
۰/۰۰	۳/۹۰	۱/۲۰	نسبت سود عملیاتی	EARNING
۰/۰۰	-۳/۰۷	-۰/۱۷	ارزش بازار به ارزش دفتری	MB
۰/۰۰	۳/۷۲	۱۱/۳۱	اثرات ثابت	C
۰/۰۰	۸/۰۷	۰/۵۶		ب(۱)
ضریب تعیین تعدیل شده مدل ۰/۴۴				
		۸۴/۱۲		آماره F مدل
		۰/۰۰		(P-Value)
		۲/۱۹		آماره دوربین واتسون

همانطور که در جدول (۷) مشاهده می‌شود ضریب متغیر مجازی (X) شرکت‌هایی که تغییرات سود در آنها مثبت شده، منفی و p-value آن کوچکتر از ۵ درصد می‌باشد بنابراین رابطه منفی و معناداری بین تغییرات سود و خوانایی گزارش سالانه وجود دارد. لازم به توضیح است که وجود متغیر (1) AR در مدل حاکی از این مطلب است که در جزء اخلاص آن، خود همبستگی از نوع درجه ۱ وجود دارد که با قرار دادن متغیر مزبور آن را رفع کرده ایم. در بررسی معنی دار بودن مدل با توجه به این که مقدار احتمال آماره F از ۰/۰۵ کوچکتر می‌باشد (۰/۰۰) با اطمینان ۹۵٪ معنی دار بودن کل مدل تایید می‌شود. ضریب تعیین مدل نیز گویای آن است که ۰/۴۴ درصد از خوانایی گزارش سالانه توسط متغیرهای مستقل و کنترلی وارد شده در مدل تبیین می‌گردد. همچنین مقدار آماره دوربین-واتسن ما بین عدد ۱/۵ و ۲/۵ می‌باشد (۲/۱۹) از این رو هم بستگی میان متغیرهای تحقیق وجود ندارد.

جدول ۸. بهترین برازش فرضیه تحقیق

Redundant Variables Test			
Equation: UNTITLED			
Specification: READABILITY X1 SIZE LNLOG EARNING BM AR(1) C			
Redundant Variables: LNLOG			
	Value	df	Probability
t-statistic	0.855259	609	0.3927
F-statistic	0.731468	(1, 609)	0.3927
P-Value	آماره t	ضریب	متغیر
۰/۰۰	-۵/۵۴	-۰/۳۱	X1
۰/۰۰	-۴/۳۱	-۰/۱۶	SIZE
۰/۰۰	۳/۸۶	۱/۱۹	EARNING
۰/۰۰	-۳/۲۲	-۰/۱۸	MB
۰/۰۰	۳۰/۲۹	۱۱/۸۱	C
۰/۰۰	۱۸/۰۵	۰/۵۶	AR(1)
ضریب تعیین تعدیل شده مدل ۰/۴۴			
۲/۱۹	دوربین واتسن	۱۰۰/۸۴ (۰/۰۰)	آماره F مدل (P-Value)

نتایج حاصل از بهترین برازش مدل فرضیه‌های تحقیق، حاکی از وجود رابطه‌ی معناداری بین متغیر مجازی تغییرات سود و خوانایی گزارش سالانه می‌باشد.

نتیجه گیری و پیشنهادات

نتیجه حاصل از آزمون فرضیه تحقیق در مورد شرکت‌هایی که تغییرات سود در آنها مثبت شده با توجه به آن که P-Value بدست آمده آنها کوچکتر از ۰/۰۵ می‌باشد و ضریب آنها منفی می‌باشد حاکی از آن است که شرکت که تغییرات سود در آنها مثبت شده، در صورت ثابت ماندن سایر شرایط، افشاء گزارش سالانه آنها از خوانایی کمتری برخوردار می‌باشد و فرضیه تحقیق پذیرفته می‌شود. میزان رابطه معنادار بودن این دو متغیر (۰/۳۱) است که نشان می‌دهد در صورتی که شرکت‌هایی که تغییرات سود در آنها مثبت شده یک درصد افزایش یابد در اثر این افزایش، متغیر وابسته خوانایی گزارش سالانه ۰/۳۱ درصد کاهش می‌یابد. لو، راموس و روگو (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان "مدیریت سود و خوانایی گزارش سالانه" به بررسی تفاوت قابلیت خوانایی گزارش‌های سالانه براساس مدیریت سود شرکت‌ها پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان داد که شرکت‌هایی که در یک سال مشخص سود را مدیریت کرده اند، در همان سال، افشاء گزارش سالانه آنها از خوانایی کمتری برخوردار است. و این نشان دهنده مطابقت نتایج تحقیق حاضر با تحقیق لو، راموس و روگو (۲۰۱۶) می‌باشد. آجینا، لائوتی و مسولی (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان "هدایت در میان ابهامات: آیا خوانایی گزارش سالانه در مدیریت سود آشکار می‌شود؟" تلاش نمودند تا رابطه بین مدیریت سود و خوانایی گزارش سالانه را مورد بررسی قرار دهند. نتایج نشان داد که رابطه مثبت و معناداری بین خوانایی گزارش سالانه و مدیریت سود وجود دارد. بدین معنا که شرکت‌هایی که سود را مدیریت می‌کنند تمایل به تهیه گزارش‌های سالانه پیچیده‌ای از نظر قابلیت خوانایی دارند. و این نشان دهنده مغایرت نتایج تحقیق حاضر با تحقیق آجینا، لائوتی و مسولی

(۲۰۱۶) می‌باشد. امامی پور (۱۳۹۱) در تحقیقی رابطه بین پیچیدگی گزارشات سالانه، سود جاری و پایداری سود در بازار سرمایه ایران را مورد بررسی قرار داد. نتایج نشان داد که بین پیچیدگی گزارشات سالانه و سود، رابطه منفی و معناداری وجود دارد. همچنین بین پیچیدگی گزارشات سالانه و پایداری سود، رابطه منفی و معناداری وجود دارد. و این نشان دهنده مطابقت نتایج تحقیق حاضر با تحقیق امامی پور (۱۳۹۱) می‌باشد.

در اینجا با توجه به نتایج به دست آمده در این پژوهش، پیشنهاد هایی بر مبنای یافته‌های پژوهش ارائه می‌گردد. مدیران ممکن است به طور استراتژیک اطلاعات مضر را با استفاده از افشای مبهم پنهان کنند. بنابراین به دلیل بالا رفتن هزینه‌های تجزیه و تحلیل اطلاعات مدیران امید دارند این اطلاعات تأثیری بر بازار نداشته باشد یا با تاخیر تأثیرگذار باشد. بنابراین به سرمایه‌گذاران و تحلیل گران در بازار پیشنهاد می‌شود در کنار سایر موارد به امکان وجود رفتار فرصت طلبانه مدیران در تهیه گزارش سالانه حسابداری نیز توجه نمایند. خواندن متون پیچیده تر، سخت تر است و باعث تحمیل هزینه‌های بیشتر پردازش اطلاعات می‌شود. بنابراین شرکت‌ها از این طریق می‌توانند موقعیت فعلی خود را مبهم ارائه کنند و از این ره آورد هزینه سرمایه خود را کاهش دهند. بنابراین سرمایه‌گذاران و تحلیل گران در بازار پیشنهاد می‌شود در کنار سایر موارد به معیارهای کیفی دیگری برای کیفیت سود شرکت نیز اهمیت دهند.

پیشنهادهایی برای تحقیقات آتی به موارد زیر توجه شود:

۱- بررسی رابطه بین روش‌های خاص مدیریت سود در رابطه با ویژگی‌های خاص شرکت از جمله خوانایی گزارش سالانه

۲- بررسی رابطه بین معیارهای راهبری شرکتی و پیچیدگی گزارش سالانه

۳- بررسی رابطه بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و خوانایی گزارش سالانه

عمده‌ترین محدودیت‌های پژوهش حاضر که احتمالاً می‌تواند تعمیم‌پذیری نتایج حاصل از پژوهش را تحت تأثیر قرار دهد عبارتند از:

- نبود اطلاعات کامل در مورد برخی شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران و مشکلات مربوط به جمع‌آوری اطلاعات.
- با توجه به محدود بودن جامعه آماری به شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، که سال مالی آن‌ها پایان اسفند ماه است، تسری نتایج به سایر شرکت‌ها باید با احتیاط انجام شود.
- به دلیل محدود بودن تعداد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تعداد شرکت‌های نمونه محدود شده است.
- در این پژوهش از روش حذف منظم برای نمونه گیری استفاده شده است و برخی از صنایع از نمونه آماری حذف شده اند، لذا نتایج به دست آمده قابلیت تعمیم به تمامی صنایع را ندارد.
- داده های استخراج شده از صورتهای مالی شرکتها، از بابت تورم تعدیل نگردیده است. در صورت تعدیل اطلاعات مذکور، ممکن است نتایج متفاوتی از نتایج فعلی حاصل شود.

منابع

- ۱- امامی پور، فرید (۱۳۹۱). رابطه بین پیچیدگی گزارشات سالانه، سود جاری و پایداری سود در بازار سرمایه ایران. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه قم- دانشکده مدیریت و اقتصاد
- ۲- انصاری، عبدالمهدی؛ خواجهی، حسین (۱۳۹۰). بررسی ارتباط هموارسازی سود با قیمت بازار سهام و نسبت‌های مالی. پژوهش‌های حسابداری مالی، دوره ۳، شماره (۲)، ۵۰-۳۳.
- ۳- پورزمانی، زهرا؛ پویان راد، مهدی (۱۳۹۱). ارتباط بین مدیریت سود و ناتوانی مالی شرکتها. دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، شماره (۱۶)، ۷۷-۸۸
- ۴- توانا، بهنام (۱۳۹۱). رابطه عملکرد شرکت‌ها با خوانایی گزارش‌های مالی در بورس اوراق بهادار تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت - دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی
- ۵- ثقفی، علی؛ بهار مقدم، مهدی (۱۳۸۷). محرک‌های موثر بر مدیریت سود. مجله توسعه و سرمایه، دوره ۲، ۱۲۵-۱۰۳.

- ۶- حسینی، سیداحسان (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین تغییر مدیریت و مدیریت سود. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد.
- ۷- حسینی، سیدعلی؛ فصیحی، صغری؛ محمودیان، نسیم (۱۳۹۴). نقش تحلیل متن و بازیابی اطلاعات در حوزه حسابداری. پژوهش حسابداری، دوره ۵، شماره (۳)، ۲۶-۴۶.
- ۸- رحمانی، علی؛ بشیری منش، نازنین (۱۳۹۰). بررسی اثر هموارسازی سود بر آگاهی بخشی قیمت سهام. پژوهش‌های حسابداری مالی، دوره ۳، (۹)، ۵۴-۶۰.
- ۹- شمس الدینی، اسماعیل؛ رجب پور، محیا (۱۳۹۴). تعیین تأثیرسیستم‌های یکپارچه اطلاعات بر سودمندی اطلاعات مالی (قابل فهم‌بودن و مربوط بودن اطلاعات مالی) در کسب و کارهای کوچک و متوسط شهر یاسوج. کنفرانس ملی اقیانوس مدیریت، شیراز، مرکز توسعه آموزش‌های نوین ایران (متانا).
- ۱۰- عابدی، یوسف (۱۳۹۳)، خواندنی‌های ناخوانا. ماهنامه کتاب ماه کلیات، سال هفدهم، شماره (۴)، ۳۳° ۳۷
- 11- Ajina, A., Laouiti, M., Msolli, B (2016). Guiding through the Fog: Does annual report readability reveal earnings management?. *Research in International Business and Finance*, 38(9): 509-516.
- 12- Lo, K., Ramos, F., Rogo, R (2017). Earnings management and annual report readability. *Journal of Accounting and Economics*, 63(2017): 1° 25
- 13- Iatridis, G., Kadorinis, G (2009). Earnings management and firm financial motives: A financial investigation of UK listed firms. *International Review of Financial Analysis*, 18(4): 164° 173
- 14- Kirsschenheiter, M. and Melumad, N (2002). Can Big Bath and Earning Smoothing co-exist as Equilibrium Financial Reporting Strategies?. *Journal of Accounting Research*, 40(3): 761-796
- 15- Kumar, G (2014). Determinants of Readability of Financial Reports of U.S.-Listed Asian Companies. *Asian Journal of Finance & Accounting*, 6(2): 1-18.
- 16- Tucker, J.W., Zarowin, P. A (2006). Does Income Smoothing Improve Earnings Informativeness?. *The Accounting Review*, 81(1): 251-270
- 17- Moreno, A., Casasola, A. (2015) A Readability Evolution of Narratives in Annual Reports: A Longitudinal Study of Two Spanish Companies. *Journal of Business and Technical Communication*, 30(2): 202-235.